

ΓΡΑΦΕΙΑ  
ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ  
ΕΝ ΤΗ ΑΚΑΔΗΜΕΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ  
«ΠΑΤΡΙΩΝ»  
ΔΟΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ 3 Α  
ΤΗΛΕΦ. 582

# ΤΑ ΠΑΤΡΙΑ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΤΗΣ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΩΝ ΑΜΥΝΗΣ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ  
ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

ΕΚΤΥΠΟΥΝΤΑΙ  
ΕΙΣ 20,000

ΑΝΤΙΤΥΠΩΝ  
ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ  
ΔΩΡΕΑΝ

Εκδιδόμενον τῇ ἐπιμελείᾳ ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν κ. κ. Γ. Ν. Χατζιδάκι, Κ. Γ. Ζησίου καὶ Ι. Μ. Δαμβέργη διευθύνοντος.

## Ο ΔΑΥΙΔ ΤΟΥ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΥ

— « Ἡ πατρίς μου εἶναι μία ἔρημος ἐσπαρμένη με βράχους· εἶναι ἄγονος καὶ πτωχή, ἀλλὰ τὴν λατρεύω. Καὶ ἂν ὡς ἀντάλλαγμα αὐτῆς μοὶ προσέφερον ὅλην τὴν χερσονήσον τοῦ Αἵμου δὲν θὰ παρεῖχεν οὐδὲ μιᾶς στιγμῆς προσοχὴν . . . »

Τιμὴ καὶ δόξα εἰς τὸν νέον Δαυίδ, τὸν ψάλτην βασιλέα, ὅστις ἀπέδειξεν ἅπαξ ἔτι, ὅτι ἡ ποίησις τοῦ δὲν εἶναι ἀνωτέρα τῆς φιλοπατρίας τοῦ καὶ οἱ στίχοι τοῦ δὲν εἶναι ἀπλοὶ λόγοι, ἡχηροὶ καὶ ὠραῖοι, ἀλλ' ἀποφάσεις ὑπερτάτης μεγαλοφροσύνης, ἧς τὴν ἐκτέλεσιν οὐδεμία ἀνθρωπίνη δύναμις ἤμπορεῖ νὰ ἐμποδίσῃ.

Ὅτε ὁ Νικόλαος τοῦ Μαυροβουνίου, προεξάρχων τῆς χαρᾶς τοῦ λαοῦ του, ἀνευφήμει τὸν ἡρώϊκόν Πορθητὴν τῶν Ἰωαννίνων καὶ ὡς ὁ φιλοστοργότατος τῶν ἀδελφῶν ἔτεινε τὰς ἀγκάλας, ἵνα ἐν αὐταῖς περιλάβῃ καὶ ἀσπασθῇ πάντας τοὺς Ἑλληνας, δὲν ἔμεινε καρδιά Ἑλληνική, ἥτις νὰ μὴ τῷ εὐχθῇ ταχεῖαν ἐπίσης καὶ ἔνδοξον τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ὠραίου του πόθου. Ἀλλὰ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν δαφνῶν τῆς Σκόδρας παρενεβλήθη αἶφνης ὁ Γολιάθ τῆς συνησπισμένης Εὐρώπης καὶ δὲν ἔμεινε πάλιν Ἑλληνική καρδιά, ἥτις νὰ μὴ τρέμῃ διὰ τὸν μικρὸν Δαυίδ καὶ νὰ μὴ ἐπικαλῇται ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν θεῖαν δύναμιν ἐναντίον τῶν ἐγκοσμίων Δυνάμεων.

Ἦδη τὸ ἀποτέλεσμα ἐδικαίωσε τοὺς πιστεύοντας εἰς τὴν θεῖαν ἀντίληψιν. Ὁ Νικόλαος τοῦ Μαυροβουνίου ὅχι μόνον ἐπραγματοποίησε τὸν ποιητικὸν πόθον του, ὅχι μόνον ἐστέφθη μετὰ τὰς χλωρὰς τῆς Σκόδρας δάφνας, ἀλλὰ κατανικήσας ἠθικῶς ὁλόκληρον τὴν συνησπισμένην ἐναντιότητα τῶν Δυνάμεων καὶ εἰς τοὺς μεγάλους ἔδωκε μάθημα μὴ λησμονούμενον ταχέως καὶ εἰς τοὺς μικροὺς παρέσχε παράδειγμα ἐκείνης τῆς ἀφοσιώσεως εἰς τοὺς δικαίους ἀγῶνας, τὴν ὁποίαν διὰ τῆς νίκης ἐπιβραβεύει ὁ οὐρανός.

Πῶς δὲ νὰ μὴ λατρεύῃ τὴν πατρίδα του καὶ με τίποτε νὰ μὴ τὴν ἀνταλλάσῃ ὁ Νικόλαος τοῦ Μαυροβουνίου; Οἱ τιμαλφέστεροι τῶν λίθων θὰ ἐζήλευον τοὺς βράχους, ἐφ' ὧν τοιαύτη ἐνθρονίζεται δόξα. Ποία δὲ γῆς γονιμότης ἢ τίς πλοῦτος θὰ ἠδύνατο νὰ διαγωνισθῇ πρὸς τὰ ἐδάφη, τ' ἀναβλαστάνοντα τοιούτους ἥρωας καὶ τοιοῦτον αὐτῶν Ἀναχτα;

## ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

Κυριακὴ τοῦ Θωμᾶ

(Ἰωάν. Κ, 19, 37)

### Κείμενον

Οὕσης <sup>1</sup> οὖν ὥσας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ <sup>2</sup> μιᾷ τῶν Σαββάτων, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνηγμένοι διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον καὶ λέγει αὐτοῖς, εἰρήνη ὑμῖν. καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ. ἐχάρησαν οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν Κύριον. εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς πάλιν, Εἰρήνη ὑμῖν· καθὼς ἀπεσταλκὲς με ὁ πατήρ, καὶ γὰρ πέμπω ὑμᾶς. καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύσησε καὶ λέγει αὐτοῖς· λάβετε Πνεῦμα ἅγιον· ἂν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς, ἂν τινων κρατῆτε κεκράτηνται. Θωμᾶς δέ, εἰς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Δίδυμος, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν ὅτε ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς. ἔλεγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταί· ἐώρακαμεν τὸν Κύριον. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων καὶ βάλω τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω. καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν. ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς, τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον καὶ εἶπεν· εἰρήνη ὑμῖν. εἶτα λέγει τῷ Θωμᾷ· φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου, καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου καὶ βάλε εἰς τὴν πλευρὰν μου καὶ μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός. καὶ ἀπεκρίθη ὁ Θωμᾶς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ὅτι ἐώρακάς με, πεπίστευκας· μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες. Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἃ οὐκ ἔστι γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ· ταῦτα δὲ γέγραπται ἵνα πιστεύσητε ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστός ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

### Σημειώσεις.

1) Ὁσας=ἐσπέρας. 2) Τῇ μιᾷ τῶν Σαββάτων=πρώτῃ τῆς ἑβδομάδος Κυριακῇ.

### ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΑ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ

## ΠΡΩΤΑΙ ΗΜΕΡΑΙ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ

Ἐκ τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων Ε, 12—20

Ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία, διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ ἐμφυχοῦντος αὐτὴν ἁγίου Πνεύματος, ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς πρώτης αὐτῆς ἐμφανίσεως ἐν τῷ κόσμῳ, κατὰ τὴν Πεντηκοστήν, ἐχώρει πρὸς τὴν ἀκμήν. Μετὰ τὴν πρώτην ἐσωτερικὴν δοκιμασίαν, ἣν ὑπέστη ἐκ τοῦ ἐπεισοδίου τοῦ ὑποκριτοῦ Ἀ-



νανία καὶ τῆς συζύγου του, τῆς ψευδολόγου Σαπφείρας, μετὰ τὸ τραγικὸν ἀμφοτέρων τέλος, τρόμος κατέλαβε τοὺς περικυκλοῦντας τοὺς Χριστιανούς. Ἐκ τοῦ ἐπεισοδίου κατεδηλώθη ὅτι ὄχι μόνον ἡ ἀπλότης τῆς καρδίας καὶ ἡ εἰλικρίνεια ἀποτελοῦσι τὴν ὑψίστην Χριστιανικὴν ἀρετὴν, ἀλλὰ καὶ ὅτι οἱ Ἀπόστολοι εἶχον παρὰ τοῦ Θεοῦ τὴν δύναμιν νὰ εἰσδύωσιν εἰς τὴν καρδίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ τιμωρῶσιν αὐστηρῶς τὸ κακόν.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἠυξήθη ἡ εὐλάβεια τοῦ λαοῦ πρὸς τοὺς Χριστιανούς. Ὅταν οὗτοι συνηθροίζοντο ἐν τῇ στοᾷ τοῦ Σολομῶντος κατὰ τὰς ὥρας τῆς προσευχῆς οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ προσεγγίσῃ αὐτούς. Πάντες ἠσθάνοντο ὅτι οἱ Χριστιανοὶ κατέχουσιν ἀνωτάτην τινὰ δύναμιν, εὐρίσκονται εἰς ἄμεσον πρὸς τὸν Θεὸν ἐπικοινωνίαν. Ἡ δύναμις αὕτη ἐξεδηλοῦτο καὶ ἐν τοῖς θαύμασι τὰ ὅποια ἐτέλουν οἱ Ἀπόστολοι. Ἐθεράπευσαν πολλοὺς ἀσθενεῖς, πολλοὶ δὲ ἔφερον τοὺς ἀσθενεῖς τῶν κατὰ τὰς πλατείαις τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἐπιθυμοῦντες ὅπως τοῦλάχιστον ἡ σκιά τοῦ Πέτρου διέλθῃ δι' αὐτῶν εὐεργετικὴ καὶ σωτήριος. Ὡς ἦτο δὲ ἐπόμενον τὰ θαύματα ταῦτα, τελούμενα ἐνώπιον πάντων ἐνίσχουν τὴν ὑπὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ παραχθεῖσαν ἐν Ἱερουσαλὴμ θρησκευτικὴν κίνησιν. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν πέριξ τῆς Ἱερουσαλὴμ προσεκομίζοντο οἱ ὅποιοι ἐθεράπευοντο, οὕτως ὥστε ἡ κίνησις ἐπεξεστίνετο καθ' ὅλην τὴν Παλαιστίνην, καθ' ἑκάστην δ' ἡμέραν ἠύξανεν ὁ ἀριθμὸς τῶν πιστῶν.

Ἄλλ' οἱ πονηροὶ Σαδδουκαῖοι διανοήθησαν δευτέραν ἤδη φορὰν νὰ ἐπιβάλωσι τὴν μαιφόνον αὐτῶν χεῖρα ἐπὶ τῶν Ἀποστόλων. Κατὰ τὴν πρώτην σύλληψιν τῶν οἱ Ἀπόστολοι ἠπειλήθησαν καὶ διετάχθησαν νὰ μὴ διδάσκωσι πλέον ἐν Ἱερουσαλὴμ ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν. Ἀλλ' οὔτε αἱ ἀπειλαὶ οὔτε αὐτὸς ὁ θάνατος θὰ ἠδύναντο νὰ ἐπιβάλωσι σιωπὴν εἰς τοὺς μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἱεροῦ διαδίδοντας τὴν θρησκείαν τοῦ ἀναστάντος Χριστοῦ. Ἐβλεπον λοιπὸν οἱ ἀγέρωχοι Σαδδουκαῖοι ὅτι αἱ διαταγαὶ τῶν δὲν ἐτηροῦντο, ὅτι αἱ ἀπειλαὶ τῶν οὐδόλως ἐλαμβάνοντο ὑπ' ὄψει. Ὅθεν ἀπεφάσισαν νὰ ἐνεργήσωσι δραστηρίως. Εὗρον δὲ κατάλληλον πρὸς τοῦτο εὐκαιρίαν ἐν ἀρχῇ τοῦ 37ου ἔτους ὅτε ὁ Πιλάτος ἀπεμακρύνθη τῆς Ἱερουσαλὴμ. Διὰ τῶν κατὰ τῶν Ἀποστόλων ἐνεργειῶν τῶν ἠλπίζον νὰ ἐνισχύσωσι τὸ σαλευόμενον κῦρος τῶν. Οἱ Φαρισαῖοι ἐφάινοντο μᾶλλον εὐνοϊκῶς διακείμενοι πρὸς τοὺς κηρύττοντας ἀνάστασιν νεκρῶν. Διότι ἄλλως τε, δὲν εἶχεν ἐκδηλωθῇ εἰσέτι ἀπότομος ἀντίθεσις μετὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, οἱ ἐξ Ἰουδαίων δὲ Χριστιανοὶ ἐξηκολούθουν νὰ μένωσι πιστοὶ καὶ εἰς τὸν Μωσαϊκὸν νόμον. Δὲν εἶχε ἀκουσθῇ εἰσέτι τὸ κήρυγμα τοῦ Ἀρχιδιακόνου Στεφάνου καθ' ὃ ὁ Ἰουδαϊσμὸς κατηργήθη ἐντελῶς ὑπὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ.

ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις ὁ Ἀρχιερεὺς Καϊάφας καὶ οἱ σὺν αὐτῷ Σαδδουκαῖοι διέταξαν τὴν σύλληψιν τῶν Ἀποστόλων καὶ τὴν φυλάκισιν αὐτῶν. Ἀλλ' ὁ Θεὸς ἀπηλευθέρωσεν αὐτούς. Κατὰ τὴν πρώτην ἐσπέραν τῆς φυλακίσεως Ἄγγελος Κυρίου ἠνοιξε τὰς θύρας τῆς φυλακῆς καὶ ἐξαγαγὼν αὐτοὺς εἶπε νὰ μεταβῶσιν εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Σολομῶντος καὶ ἐξακολουθήσωσι τὸ κήρυγμα αὐτῶν περὶ τοῦ ἀναστάντος Χριστοῦ καὶ τῆς ζωοποιῶ διδασκαλίας του. Τοῦτο δὲ ἔπραξαν οἱ Ἀπόστολοι πρὸς κατάπληξιν τῶν Σαδδουκαίων. Ἡ πρόοδος τοῦ Χριστιανισμοῦ δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀνακοπῇ ὑπὸ τῶν ἀντενεργειῶν τῶν Σαδδουκαίων οὐδὲ τῶν Ρωμαίων καὶ ἄλλων ἐχθρῶν αὐτοῦ βραδύτερον. Θεία δύναμις διεῖπεν αὐτόν, ὅπως καταστῇ θρησκεία παγκόσμιος.

## ΕΘΝΙΚΗ ΜΟΥΣΑ

## Η ΕΠΑΝΟΔΟΣ

Ἐνα πουλὶ θαλασσινὸ κι' ἄλλο πουλὶ βουνίσιο  
Μαλώνει καὶ ἀνταρεῦεται καὶ λέγει τοῦ βουνίσιοι:  
— Μὴ μὲ μαλώνης, μπρὲ πουλί, καὶ μὴ με παρασέρνης,  
Τί γὰρ πουλὶ δὲν κάθομαι στὸν ἰδικό σου τόπο;  
Τὸ Μάη καὶ τὸν Θεριστὴ κι' ὅλο τὸν Ἀλωνάρη  
Ἀκόμη καὶ τὸν Αὐγουστο' στὸν Τρυγητὴ μισεύω.  
Ἐχετε γειὰ ψηλὰ βουνὰ καὶ σεῖς χαμολαγκάδια,  
Βρυσοῦλες μὲ κρυὸ νερό τί γὰρ μισεύω τώρα.  
Κλάψετε φίλοι, κλάψετε, κ' ἐσεῖς ὄχτροι χαρῆτε,  
Κ' ἐσεῖς ἀγαπημέναις μου στὰ μαῦρα νὰ ντυθῆτε.  
Γιατὶ πλὴν γὰρ δὲν ἔρχομαι στὸν ἰδικό σας τόπο,  
Μὲν πάγω στὴν μανοῦλά μου, πάγω στὴν ἀδελφὴ μου.»

## ΑΠΟΣΠΑΣΘΕΙΣΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

## Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ

ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΤΩΝ ΜΑΡΤΥΡΩΝ<sup>1</sup>

Εἶναι παγκοίνως γνωστὴ «Ἡ τελευταία προσευχὴ τῶν μαρτύρων», ὁ ὀνομαστὸς πίναξ, ὁ παριστῶν τὸ Ἱπποδρόμιον τῆς Ρώμης κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν διωγμῶν καὶ ἐν τῷ μέσῳ συμπλέγματα γυναικῶν, παρθένων καὶ παιδῶν προσευχομένων, ἐν ᾧ προχωρεῖ πρὸς τὸ μέρος αὐτῶν γιγαντιαῖος λέων.

Αὐτὴν τὴν σκηνὴν θὰ ἤθελα ν' ἀναπαραστήσω, βοηθουμένη καὶ ὑπὸ Ἕλληνας καλλιτέχνου, ἐὰν ἐξακολουθήσῃ νὰ γίνεται λόγος περὶ παραδόσεως ἔστω καὶ ἐνὸς χωρίου, ἐνὸς νησιδίου ἐλευθέρου νῦν, εἰς Τούρκους ἢ Ἀλβανούς. Διότι εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ἡ σκηνὴ θὰ ἐπαναληφθῇ εἰς ἐκεῖνο τὸ ἔστω καὶ μοναδικὸν νησιδίον τοῦ Αἰγαίου, εἰς ἐκεῖνο τὸ ἔστω καὶ μικρότατον χωρίον τῆς Ἠπείρου, τοῦ ὁποῦ μελετᾶται ἡ ἀπάνθρωπος θυσία. Θὰ ἤθελα νὰ δείξω τοὺς ἐκεῖ Χριστιανούς τῆς σήμερον, τοὺς Μάρτυρας τῆς αὔριον, προσευχομένους, ὅπως θὰ προσηύχοντο ἐν τῷ πτωχῷ ναΐσκῳ αὐτῶν κατὰ τὴν τελευταίαν Κυριακὴν πρὸ τῆς ἡμέρας, τῆς προσδιωρισμένης πρὸς παράδοσιν αὐτῶν εἰς τὸν αἰμοδόρον Τοῦρκον ὑπὸ τῶν δῆθεν Χριστιανικῶν τῆς Εὐρώπης Δυνάμεων.

Θὰ ἤθελα ν' ἀκούσῃ ὅλη ἡ οἰκουμένη τὴν σπαραξικάρδιον κραυγὴν τῶν ἀναξιοπαθόντων ἐκείνων θυμάτων, ἀποχαιρετῶντων διὰ παντὸς τὴν προσφάτως ἀνακτηθεῖσαν ἐλευθερίαν τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος αὐτῶν! Τίς ὁ ἔχων ἔχνος κᾶν ἀνθρωπίνου αἰσθήματος δὲν θὰ ἠσθάνετο δικρῆ-γνυομένην τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐκ τῆς ὀδύνης, ἐὰν ἐπρόκειτο ν' ἀκούσῃ τοὺς λυγμούς τῶν ἀπηλπισμένων πληθυσμῶν; Χθές, ὦ Θεέ μου! Χθές μόλις συνήρχοντο εἰς τὸν ἀπέριπτον τοῦτον ναὸν γέροντες καὶ νέοι, μητέρες καὶ παρθένοι καὶ παῖδες, ὑμνοῦντες ἐν ψαλμοῖς καὶ ἀλαλαγμοῖς τὴν ἀπελευθέρωσιν ἐκ τοῦ μνηκρῆνος μαρτυρίου! Χθές ἐκρούοντο γηθοσύνης οἱ κώδωνες, χθές ἀντήχει τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη», χθές ἐνηγκαλίζοντο ἐν περιπαθεῖ ἀγαλλιάσει μετὰ δακρύων χαρᾶς καὶ ἐνθουσιασμοῦ τοὺς ἀδελφούς Ἕλληνας, τοὺς νικητάς, καὶ ἐλευθερωτάς... Καὶ σήμερον;

Σήμερον, ἀλλοίμονον! ἦλθον ἀγγελιαφόροι—ἴσως Ἕλληνας καὶ αὐτοὶ—φέροντες τὴν ἀπαισίαν, καὶ ἀπίστευτον εἰδῆσιν ὅτι αὔριον θὰ παραδοθῇ ἐκ νέου τὸ χωρίον εἰς τὸν ἀποτρόπαιον ἐχθρὸν καὶ δῆμιον, ὅτι αὔριον ἀρχίζει πάλιν ἡ Τουρκοκρατία...

Τί ἠλπίζετε, ὦ ταλαίπωροι; Μήπως ἤρχισατε ἤδη νὰ σπείρετε σῖτον εἰς τοὺς ἀγρούς νὰ ἀνοικοδομήσητε τὰς κρη-

<sup>1</sup> Τῆς κ. Λουίζης Ριανκούρ.



μνισμένας ὑμῶν καλύβας; Ἀφήσχετε πλέον αὐτά! Ἐρχεται ὁ ἄγριος καταστροφεὺς! Κύψατε πρὸ αὐτοῦ τὸν αὐχένα. Συναΐξατε ἐκ τῆς σκόνης τὰ φέσια ὑμῶν, τὰ ἀπορριφθέντα κατὰ τὴν χαρμόσυνον ἡμέραν τῆς νομιζομένης ἀπολυτρώσεως. Σπεύσατε νὰ τὰ φορέσητε πάλιν, σχισμένα ὅπως εἶναι, σκοτισμένα, βορβορώδη, αἱματωμένα, ἵνα μὴ ἴδῃ τὸ θηρίον ὅτι καὶ ἐπὶ στιγμὴν ἀπέσκορακίσατε τὸ βδελυρὸν γνῶρισμα τῆς δουλείας ὑμῶν!

Ὡ Θεέ μου! τί συνέβη λοιπόν; μήπως ἥλλαξεν ἡ τύχη τοῦ πολέμου; μήπως ἐνίκηθησαν, κατετροπώθησαν τὰ μέχρι τοῦδε νικηφόρα Ἑλληνικὰ στρατεύματα ὑπὸ τῶν καταράτων Ἀγαρηνῶν;... Ὁχι! ἡ Ἑλλάς εἶναι καὶ μένει νικήτρια. Ἀλλὰ ἡ Εὐρώπη δὲν θέλει νὰ εἰσθε ὑμεῖς ἐλεύθεροι... Ἀπεφάσισε νὰ σᾶς ρίψῃ ἐκ νέου εἰς τὴν ἄβυσσον τῆς δουλείας καὶ τοῦ ἀνδραποδισμού, νὰ παραδώσῃ τὴν μὲν χώραν ὑμῶν εἰς ἐρήμωσιν, ὑμᾶς δὲ αὐτοὺς εἰς ἀτιμώσεις καὶ ἀκρωτηριασμοὺς τῶν σωμάτων, εἰς ἀτιμώσεις καὶ ἐξισλαμισμοὺς τῶν ψυχῶν...

Διότι ἡ Ἰταλία φοβεῖται, φοβεῖται μὴ γείνη ἡ Ἑλλάς ἰσχυροτέρα αὐτῆς, καὶ διὰ τοῦτο θέλει, εἴτε ν' ἀρπάσῃ αὐτὴ τὰς ὠραίαις νήσους τὰς Ἑλληνικάς, ὧν προσεποιήθη τὸν ἐλευθερωτὴν, εἴτε νὰ παραδώσῃ αὐτὰς ἐκ νέου εἰς τὸν ζυγόν, τὸν πάντων καταλληλότετον νὰ συντρίψῃ, ὅπου καὶ ἂν ἐπικρατῇ, πᾶσαν Ἑλληνικὴν δρᾶσιν, νὰ ἐξαλείψῃ πᾶσαν ἱκμάδα τῆς Ἑλληνικῆς εὐημερίας.

Διότι ἡ Αὐστρία θέλει νὰ ἐτοιμάσῃ δι' ἑαυτὴν λεῖαν πλουσίαν, χωρὶς νὰ ἐξοδεύσῃ χρήματα, οὔτε αἷμα νὰ χύσῃ, ὡς χρησιμεύσῃ τὸ χυθὲν αἷμα τῶν Ἑλλήνων! Ὁφελιμώτατον θεωρεῖ νὰ παραδοθῶσιν Ἑλληνικοὶ πληθυσμοὶ εἰς τοὺς Ἀλβανοὺς ληστὰς καὶ δολοφόνους, διότι ὅσον ἄγριώτερον θύουσι καὶ ἀπολλύουσι, τόσοι προσρρωτέρα ἡ εὐκαιρία θὰ παρουσιασθῇ, ἵνα ἐπέμβῃ ὡς «προστάτις» αὐτὴ ἡ Αὐστρία, καὶ ἀρπάσῃ τὴν ἀτυχὴν χώραν ὑμῶν, χρησιμοποιοῦσα αὐτὴν τοῦ λοιποῦ πρὸς καταπολέμησιν τοῦ Ἑλληνισμού.

Ἀῦριον! Ἀῦριον! Ἰδοὺ λοιπόν τί θὰ εἶναι ἡ ἐπαύριον διὰ τοὺς προσεχυομένους διὰ τελευταίαν φορὰν εἰς τὸ ναῖδριον τοῦ καταδικασμένου χωρίου. Εἶναι ἡ αὐτὴ σκηνὴ τῶν διωγμῶν ὡς ἐν τῇ Ἱπποδρομίᾳ τῆς Ρώμης· ἀλλὰ πόσον βαθύτερα, πόσον ὀδυνηρότερα ἢ ἀπελπισία, νὰ γίνεται ἡ καταστροφή ὅταν ἐφαίνετο παρελθούσα πλέον ἢ ἐποχὴ τῶν διωγμῶν, ἀνατείλας εἰς τὸν οὐρανὸν ὁ ἥλιος τῆς χριστιανικῆς ἐλευθερίας, ἀναπεταννύμενον τὸ λάβαρον τὸ φέρον τὴν θριαμβευτικὴν ἐπιγραφὴν: «Ἐν τούτῳ νίκα!»...

Ὅπως ἐν τῇ Ἱπποδρομίᾳ, καιροφυλακτοῦσιν ἤδη ἀνυπομόνως τὰ θηρία, τὰ κεκλημένα εἰς τὴν ἀρπαγὴν. Ἀπὸ τὸ δῦσμοιρον νησιδίων φαίνονται μακρόθεν, βαθμηδὸν πλησιάζαντα εἰς τὴν χθὲς ἔτι ἐλευθέραν Ἑλληνικὴν θάλασσαν, τὰ Τουρκικὰ πλοῖα, τὰ κατ' ἐπανάληψιν νικηθέντα ὑπὸ τῶν Ἑλληνικῶν, σήμερον ὁμῶς θριαμβεύοντα ὑπὸ τὴν Εὐρωπαϊκὴν εὐνοίαν, πνέοντα ἐκδίκησιν κατὰ τῶν παραδοθέντων αὐτοῖς θυμάτων, ὡς σαρκοδόρα ὄρεα περιϋπτάμενα περὶ τὴν λεῖαν, ἣν ὑπεσχέθη αὐτοῖς κυνηγός. Τὸ δὲ ἀτυχὲς χωρίον τῆς Ἡπείρου βλέπει ἤδη εἰς τὰ περίχωρα αὐτοῦ προσερχομένους ἀθρόους τοὺς ἀπλήστους Ἀλβανοὺς βέηδες, συνοδευομένους ὑπὸ βλοσυρῶν μορφῶν γερμανοφώνων ἀξιωματικῶν....

Πῶς κλαίουσι αἱ εἰκόνας!...

Πάψετε τὸ χερουδικόν, κι' ἄς χαμηλώσουν τάγια....

Εἴθε νὰ εἶχον εὐγλωττίαν ἀρκετὴν, ὥστε νὰ ἐκφράσω τοὺς σπαραγμοὺς τῶν σφαζομένων ψυχῶν, ἵνα ἡ ἀλήθεια, γνωσθεῖσα καὶ ψηλαφητὴ γενομένη, εἰσδύσῃ εἰς τὰ κωφεύοντα ὦτα, ἢ δὲ ἀλγηδῶν εἰς τὰς ἀναισθήτους καὶ πεπωρωμένας καρδίας! Εἴθε νὰ ἐγερθῇ εἰς τὰς συνειδήσεις τῶν

λαῶν ἐπανάστασις ὀργῆς καὶ ἀγανακτήσεως ἱκανὴ νὰ διαρρήξῃ ὡς ἱστὸν ἀράχνης τὰς πλεκτάνας τῆς Διπλωματίας, καταστήσῃ δὲ ἀδύνατον καὶ νὰ γίνεταί λόγος πλέον περὶ τῆς ἀποτροπαίου ἱεροσυλίας.

## ΤΟΥΤΩ ΝΙΚΑ (κγ')

Φιλοπατρία

ΙΔ'

Ψυχὴ Ἑλληνικὴ οὐδεμία ὑπῆρχε, καθ' ὃν χρόνον τὸ γένος ἐδούλευεν εἰς τοὺς Τούρκους, ἥτις καὶ τὴν πρωτὰν καὶ τὴν ἐσπέραν ἐν τῇ προσευχῇ καὶ τὴν ἡμέραν πᾶσαν καὶ τὴν νύκτα δὲν ἔλεγε πρὸς τὴν Θεοτόκον, τὴν μεσίτριαν τῶν Χριστιανῶν πρὸς τὸν Σωτῆρα τοῦ κόσμου, ἀρῶσαι ἡμᾶς κακουμένους τυραννικαῖς ἀπειλαῖς καὶ δεινῇ μανίᾳ τῶν Ἀγαρηνῶν<sup>1</sup>. Καὶ πάντες οἱ Ἕλληνες, μάλιστα δέ, ὡς εἵπομεν, οἱ τοῦ σεμνοῦ ἱερατείου παρὰ τὴν Ἀγίαν Τράπεζαν γονυπετεῖς ἰκέτευσαν τὴν θεότητα ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως ἡμῶν. Καὶ δὲν ἤρκοῦντο εἰς τοῦτο μόνον, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ τοῦ λυτρωτοῦ τῶν Ἑλλήνων κραταιούμενοι μὲ τὸν σταυρὸν τοῦ μαρτυρίου εἰς τὰς χεῖρας παρεσκευάζον τὰς ἐκάστοτε ἐπαναστάσεις, μετεῖχον αὐτῶν εὐλογοῦντες τοὺς πολεμιστὰς καὶ ἀπέθνησκον ὑπὸ τῶν ἀντιχρίστων, εὐλογοῦμενοι ὑπὸ τοῦ γένους παντός.

Ἀλλ' ὅπως ἄπαν τὸ γένος ἡμῶν δὲν ἤρκειτο εἰς τὰς δεήσεις μόνον πρὸς τὸν Θεόν, ἀλλ' ἔχον ἐν τῇ διανοίᾳ τὸ ῥητὸν «κινήσου, νὰ σὲ κινήσῃ καὶ ὁ Θεός», ἐλάμβανε τὰ ὅπλα καὶ ἀνίστατο τῆς ἐλευθερίας ἀκαταπράυντος ἀθλητῆς, οὕτω καὶ οἱ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ διδάσκαλοι, οἱ ἀρχιερεῖς, ἀλλὰ καὶ ἄπαν τὸ ἱερατεῖον, μετεῖχον τῶν ἐπαναστάσεων τούτων ῥάπτοντες μὲν τὸν σταυρὸν ἐπὶ τοῦ καλογηρικοῦ σκούφου, τὰ χεῖρας δὲ ὀπλίζοντες μὲ τὸ τουφέκιον καὶ τὴν σπάθην τὴν δαμασκηνὴν. Εἶχον ἐν ἑαυτοῖς τὰ διδάγματα τῆς πατρὶος ἱστορίας—τῶν ἀθανάτων ἐν τῇ ἀληθείᾳ τῶν γνωμῶν καὶ τοῦ παραδείγματος,—τοῦ Μεσσηνίου μάντεως Θεόκλου τοῦ φονευθέντος ἐν τῇ ἀμύνῃ τῆς Εἵρας (Πάτρια 1910 ἀρ. 36 καὶ 41), τοῦ Ἀκαρνᾶνος Μεγιστίου τοῦ παρὰ τοὺς τριακοσίους φονευθέντος ἐν Θερμοπύλαις καὶ τοῦ μάντεος τοῦ προμαχοῦντος πρὸ τῶν μετὰ τοῦ Θρασυβούλου δημοκρατικῶν καὶ πεσόντος ἐν Πειραιεῖ. Καὶ πάμπολλοι μὲν βεβαίως ἐφονεύθησαν μαχόμενοι κατὰ τὴν ἄλωσιν τῶν ἐν Πελοποννήσῳ φρουρίων ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ καὶ τῶν πασσάδων αὐτοῦ, πάμπολλοι κατὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Χαλκίδος καὶ τῶν ἄλλων πόλεων τῶν Ἑλληνικῶν, ὧν ἀγνοοῦμεν τὰ ὀνόματα, ἐπὶ τοῦ τάφου δ' αὐτῶν ἡ ψυχὴ τοῦ γένους ῥαίνει εὐώδη κυανὰ καὶ λευκὰ ἱα τῶν Ἑλληνικῶν βουνῶν, ἀλλ' ὁμῶς καὶ ἐσώθησαν ἀπὸ τοῦ ἀφανισμού τοῦ μοχθηροῦ χρόνου ἄλλων αἱ πράξεις αἱ ἡρωϊκαὶ καὶ ὁ ὑψηλὸς θάνατος ὑπὲρ τῆς πατρίδος.

Καὶ ἔχομεν περιφανεστάτους πρώτους ἀναγραφομένους ἐπὶ τῆς τοιαύτης χρυσῆς στήλης τοῦ γένους τοὺς ἀδελφοὺς Μελισσηνοὺς, οἵτινες εἰς τὰς μεγαληγόρους προτροπὰς καὶ ὑποσχέσεις πιστεύσαντες τοῦ πολυθρυλήτου γενομένου ἐκ τῆς παρὰ τὰς Ἐχινάδας νήσους ναυμαχίας<sup>2</sup> Δὸν Ζουὰν τοῦ

<sup>1</sup> Ἐκ τοῦ στιχηροῦ τοῦ ποιηθέντος ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως Ἐλίου Ἀνθίμου.

<sup>2</sup> Ἐπὶ τοῦ ἐν Νεαπόλει τῆς Ἰταλίας τάφου των ἡ ἐπιγραφὴ ὁ Μακάριος ἀρχιεπίσκοπος Ἐπιδαύρου ἀπὸ Βυζαντίων αὐτοκρατόρων ἐκ τῆς περιφανεστάτης Μελισσηνῶν καὶ Κομνηνῶν οἰκίας καὶ Θεόδωρος αὐτάδελφος, δεσπότης Αἴνου, Ξάνθης... κεῖνται ἐνταῦθα. Νικητικοῖς Ἰωάννου Αὐστριακοῦ ὅπλοις ἐν ναυμαχίᾳ προτραπέντες, στρατιᾶς ἐξ ἰδίων πολιχνίων μὲν καὶ πόλεων συλλεχθείσης πεζῶν μὲν εἰκοσιπέντε χιλιάδων, ἱππέων δὲ τρισχιλίων, πόλεμον κατὰ Τούρκων δεκατῇ ἰδίᾳ ἐπεκράτησαν ἀναλώμασιν κτλ.



Αυστριακοῦ ἐσήμαναν τῆς Ἐπαναστάσεως τὸ σάλπισμα ἐν Πελοποννήσῳ, ἐν Λακωνικῇ μάλιστα. Ἀγῶνα τριετῆ διεξήγαγον διὰ εἴκοσι πέντε χιλιάδων πεζῶν καὶ τρισχιλίων ἱππέων, ἀλλὰ τῆς ἐλπιζομένης βοηθείας ἀποτυχόντες, ὑπὸ τῶν ἐνισχυθέντων ἐχθρῶν τῆς πίστεώς μας μετὰ διετῆ ἀγῶνα καταβλήθεντες, ἐπεραιώθησαν εἰς Νεάπολιν τῆς Ἰταλίας, ἐκεῖ δὲ μετὰ μικρὸν ἀπέθανον ἀκατάβλητοι εἰς τὸν πόθον τῆς ἐλευθερίας τοῦ γένους οἱ φιλοπάτριδες αὐτοὶ πρότερον ταῖς ψυχαῖς ἢ τῷ ζῆν κατέπεσον»<sup>1</sup>. Ἐτη περίπου τεσσαράκοντα μετὰ τούτους ὁ ἀρχιεπίσκοπος Τρίκκης, ὁ εἰς ἐπανάστασιν ἐξεγείρας τοὺς περὶ τὴν Πίνδον Ἕλληνας Διονύσιος ὁ φιλόσοφος<sup>2</sup>, ὁ εἰσβάλων νικητὴς εἰς Ἰωάννινα, προδοθεὶς καὶ συλληφθεὶς ἐξεδάρη ζῶν καὶ τὸ δέρμα του πληρωθὲν δι' ἀχύρων ἐπέμφθη δῶρον ὑπὸ τῶν ἐν Ἰωαννίνοις πασάδων πρὸς τὸν Σουλτάνον εἰς Κωνσταντινούπολιν ἄξιον κύριον, ὅπως καὶ οἱ δοῦλοι του, διὰ τοιαῦτα ἔργα καὶ τοιαῦτα δωρήματα (Πάτρια ἔτος 1903 ἀρ. 26 καὶ 1904 ἀρ. 39).

Κατὰ τὸν αὐτὸν δ' αἰῶνα εἰς τοὺς ἀγῶνας τῶν Βενετῶν πρὸς τοὺς Τούρκους, ὧν καὶ ἡμεῖς πάντες οἱ Ἕλληνες μετέσχουμεν, καὶ ἐν τῇ πολιορκίᾳ τοῦ Μεγαλοκαστροῦ τῆς Κρήτης μετὰ τῶν πολεμιστῶν διέπρεψαν ἐπὶ ἐξάλλῃ ἀνδρείᾳ, μαχόμενοι, ἵνα μὴ ὑποταχθῇ ἡ νῆσος, ἡ φιλότατη πατρίς, εἰς τοὺς ἀγρίους Ὀθωμανούς, ὁ ἡγούμενος Ἀγκαρᾶθου Ἀθανάσιος Χριστοφόρου καὶ ὁ μοναχὸς Εὐγενικός ὁ Σιναΐτης· ὅτε δ' ἐξεστράτευσαν ἐν συμμαχίᾳ μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας, τοῦ Πάπα καὶ ἄλλων οἱ Βενετοὶ κατὰ τῶν Τούρκων εἰς τὴν Ἑλλάδα μαζὶ με τοὺς πολυμνήτους πολεμιστὰς τῆς Ρούμελης, τὸν Μεϊτάνην, τὸ Χορμόπουλο, τὸν Σπαθόγιαννον, τὸν Ἀγγέλην Σουμίλλαν, τὸν Κούρμαν καὶ τοὺς ἄλλους πορθητὰς τῆς Ναυπάκτου, νικητὰς τῶν Τούρκων ἀπὸ Ἰωαννίνων μέχρι Θηβῶν, τάσσεται ὁ ἐξ Ἀγίας Εὐθυμίας τῆς Παρνασίδος ἐπίσκοπος Σαλῶνων Φιλόθεος ὁ Χαριτόπουλος. (Πάτρια 1903 ἀρ. 11 καὶ 1904 ἀρ. 40). Πρῶτος ἐν ταῖς μάχαις, πολλάκις μετὰ τοῦ καπετὰν Κούρμα κατατροπώσας τοὺς ἐχθρούς, ἰδρύσας μετὰ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν τῆς πατρίδος τὰ ἐλεύθερα ἐν τῇ στερεᾷ ἀρματωλίᾳ, δηλαδὴ οὐχὶ Ἑλλάδα ὑπὸ τοὺς αἰσχροὺς ὅσων καὶ οἱ Τούρκοι Βενετούς, ἀλλὰ ἀνεξάρτητον ἀπὸ παντός, ἔπρεσε μαχόμενος, ἐν τινὶ δὲ σπηλαίῳ τῆς Ζακύνθου, ὅπου ἐγένετο τῶν ὀστέων του ἀνακομιδὴ, εὐωδιάζον τὰ μῦρα τοῦ ἡρώισμοῦ καὶ τῆς φιλοπατρίας χῶμα τῆς εὐγενοῦς νήσου καλύπτει τὰ ἅγια λείψανά του.

Ἄλλ' ἔρχεται ἡ Μεγάλῃ Ἐπανάστασις μας. Αὐγὴ γλυκεῖα ῥοδοστεφῆς προβαίνει ἄγγελος τῆς προβαίνουσης φαιδρᾶς ὑπὸ ἡλίου χαρᾶς καὶ ὑπερφανίας ἀγλαϊζομένης ἡμέρας. Τοῦ στόλου τοῦ Κατσώνη τὰ τρόπαια ἀκολουθοῦσιν αἱ νίκαι τοῦ στόλου τῶν καταδρομέων τῆς Σκιάθου. Ἐκ τοῦ στόλου δὲ τούτου, ὅτε διελύθη, ἐνέμεινεν εἰς τὸν ἀγῶνα, πρὸς τῶν Τούρκων τοὺς ὄρκους δυσπιστῶν, ὁ ὑψηλόφρων καὶ ἀδάμαστος τὴν ψυχὴν Παπαθύμιος ὁ Βλαχάβας, ὁ μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ τῶν ὡσαύτως ἱερέων Θεοδώρου καὶ Δημητρίου βουλευσάμενος τὴν ἐπανάστασιν τοῦ γένους καὶ τὴν ἀπελευθέρωσιν, μεθ' ὧν ἐπολέμησεν ὑπὸ τὰ Καμβούνια, ὁ δόλῳ ὕστερον συλληφθεὶς, ὁ διὰ θηριωδῶν βασανιστηρίων θανατωθεὶς μεγαλομάρτυς (Πάτρια ἔτ. 1905 ἀρ. 14, 17 καὶ 18). Τότε καὶ ὁ ἡγούμενος τῆς ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ Ὀλύμπου μόνῃς τοῦ Ἀγίου Διονυσίου, ὡσαύτως Διονύσιος καλούμενος ἀποβαλὼν τοῦ καλογήρου τὸ ῥάσον καὶ τὴν πανοπλίαν τοῦ κλέφτου μετὰ πεντήκοντα ἄλλων καλογήρων τῆς μονῆς ἐνδυ-

θεὶς ὤρμησεν εἰς τὸν κατὰ τῶν Τούρκων ἀγῶνα, καθ' ὃν μετὰ τινὰ ἔτη ἐφονεύθη ἐν τινὶ εἰς τὰ Δέματα ὑπὲρ τὴν Καρυὰν τοῦ Ὀλύμπου μάχῃ. Πρὸς δυσμὰς δὲ τῆς βορείου Ἑλληνικῆς γῆς ἐπὶ τῶν Σουλιωτικῶν ὁρέων ἄσπιλος πολεμιστὴς ὁ Σαμουὴλ (Πάτρια ἔτος 1904 ἀρ. 6, 7, 8) ἀναφαίνεται ὁ τελέσας ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς τὴν ἱερωτάτην μυσταγωγίαν.

Ἴδου ἡ Ἐπανάστασις μας, καταπλήσσον μεγαλεῖον. Ἀνδρῶν χθές δούλων, ἀόπλων, ἀσυντάκτων νίκαι, ἡρώϊσμός ἡμιθέων, φρόνημα ὅπερ οὔτε τὰ μαρτύρια οὔτε ἡ λυσσαλέα πείνα δαμάζει. Καὶ πάλιν μετὰ τῶν παμφαίνον ἐκ δόξης περίσεμνον τὸ ἱερατεῖον, ἐν Πελοποννήσῳ ὁ Παπαφλέσσας, ὁ Παπανίκας ὁ ἐκ Καστανιάς τῆς Κορινθίας, «ὁ περίφημος Παπασταθούλιας», ὁ Μεθώνης Γρηγόριος «στρατηγὸς ἀρχιερεὺς» πολιορκητὴς τῆς Μεθώνης καὶ τοῦ Νεοκαστροῦ, πολεμήσας κατὰ τοῦ Ἰμβραήμ, συλληφθεὶς καὶ ἀποθανὼν ἐν ταῖς φυλακαῖς τῆς Μεθώνης, ἐν δὲ τῇ Στερεᾷ Διάκῳ (Πάτρια ἔτος 1903, ἀρ. 7 καὶ 1912 ἀρ. 5-17), ὁ Παπανδρέας Μόρης ὁ Κοκκοβιστιανὸς (Πάτρια 1906 ἀρ. 40), οἱ τῆς μάχης τῶν Βρυσακίων ἱερεῖς (Πάτρια ἔτος 1908 ἀρ. 19) καὶ ἐν Μεσολογίῳ ὁ πῦρ θέσας εἰς πύθον πυρίτιδος καὶ ἀποθανὼν ἐλεύθερος ἀρχιερεὺς Ῥωγῶν Ἰωσήφ καὶ ὁ ἱερεὺς Παναγιώτης, ὅστις ἀσκεπής, ἐπιτραχήλιον φορῶν, κρατῶν τὸ δισκοποτήριον μετὰ τὸ τίμιον αἶμα τοῦ Κυρίου ἀπτόητος περιήρχετο ὑπὸ τὴν θύελλαν τῶν σφαιρῶν τὰ τεῖχη καὶ γονυπετῶν ἔδιδε τὴν ἀγίαν κοινωνίαν εἰς τοὺς ψυχορραγοῦντας τραυματίας πολεμιστάς. Ἐσώθη κατὰ τὴν ἔξοδον· ἐπανελθὼν δὲ μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν ἔζησεν ἐν τῇ πόλει τιμώμενος ὡς ἅγιος. Οἱ Μεσολογγῖται οἱ πρεσβύτεροι ἔλεγον «ὅτι παιδίᾳ ἀσπαζόμενοι μετὰ σεμνῆς εὐλαθείας τὴν χεῖρά του ἐνόμιζον ὅτι εὐωδιάζεν ἅγιόν τι μύρον».

(ἀκολουθεῖ)

#### ΤΟ ΛΕΥΚΩΜΑ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ

##### Τί ἔγραψαν οἱ ξένοι.

Ἡ διάδοσις τῆς δημοσίας παιδείας ἀνέκαθεν ὑπῆρξε τὸ καύχημα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, εἰς τὴν ἀρετὴν ὁμῶς ταύτην οὐδόλως ὑπολείπονται καὶ οἱ σύγχρονοι ἀπόγονοι ἐκείνων. Οἱ μελετῶντες τὴν Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν θὰ παρατήρησαν ἀναμφιβόλως μεθ' ὅποιας αὐτοθυσίας καὶ ἐνθουσιασμοῦ εἰργάσθη ἀεῖποτε ὁ λαὸς πρὸς διάδοσιν τῆς παιδείας. Ἀκόμη καὶ κατὰ τὰς ζοφεράς τοῦ ὑπὲρ Ἀνεξαρτησίας Ἀγῶνος ἡμέρας οἱ Ἕλληνες οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον παρημέλησαν τὴν δημοσίαν ἐκπαίδευσιν.

Μάρτιν

#### ΒΡΑΧΕΙΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Κ. Μ. Λοῦδβιγκ. Ἡ ἐκ τοῦ πολέμου ἀνύψωσις συνετέλεσε πολὺ εἰς τὴν θεραπείαν τῆς πληγῆς ταύτης. Εἶθε μόνον νὰ εἶναι ριζική. Γρ. Ν. Π. Ὁ δὲ σὸ νὸ κομιστὴς διὰ ἐπιδρομίας εἰς τὸ γραφεῖον τῶν Πατριῶν.—Ι. Α., Αἰμνές, Κ. Τ. Δερβέξιστα. Ἐλήφθησαν, εὐχαριστοῦμεν. Κ. Μ. Σ. Κερκυρὰν. Φ. Δ. Δομοκὸν Ἀντ. Στ. Βωλὸν. Δ. Ν. Κ. Ἰωάννινα Εὐστ. Ἀν. Μυτίλην ἢ Ν. Μ. Χ. Δ. Χανία Ζητηθέντα ἀπεστάλησαν Χρ. Β. Κ. Στροφύλι. Ἐλήφθησαν εὐχαριστοῦμεν. Στέλλεται ταχτικῶς.

Πᾶσα ἀποστολὴ πρὸς τὴν Ἐταιρείαν ἀπευθύνεται

Τῷ κ. Ἰωάν. Μ. Δαμβέργῃ

Διευθυντῇ τῶν Πατριῶν

Ὁδὸς Νικηφόρου 3 Α.

Εἰς Ἀθήνας.

<sup>1</sup> Ἐκ τῆς ἐπιτυμβίου ἐπιγραφῆς.

<sup>2</sup> Ἀλλοῖοι τινες ὠνόμασαν αὐτὸν σκυλόσοφον.